

N:o 20.

Ank. till Riksd. kansli den 27 april 1894, kl. 4 e. m.

Betänkande, angående vissa tinnu oafgjorda frågor rörande tullbevillningen.

Utöfver de till bevillningsutskottet hänvisade framställningar rörande tullbevillningen, hvilka utskottet redan behandlat i sitt betänkande n:o 3, hafva till utskottet remitterats följande inom Första Kammaren väckta motioner, hvilka uteslutande eller delvis afse tullbevillningen, nemligen:

n:o 8, af herr *Liss Olof Larsson*, om — jemte förhöjning af bränvinstillverkningsafgiften — höjning af tullen å spritdrycker;

n:o 19, af herr *von Strokirch*, angående förhöjning i tullen å tobak eller åsättande af accis å förbrukningen deraf;

n:o 21, af herr *Samzelius*, angående förhöjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat; samt

n:o 23, af herr *Wærn*, om förhöjning af tullen å kaffe och kaffesurrogat samt nedsättning i tullen å socker.

För herr *Larssons* förberörda motion, i hvad densamma afser bränvinstillverkningsafgiften, redogör utskottet i sitt denna dag afgifna betänkande, n:o 22, angående vilkoren för tillverkning af bränvin. I motionen föreslås emellertid äfven, under förutsättning af bifall till yrkandet om höjning af bränvinstillverkningsafgiften från nuvarande 50 öre till 60 öre per liter,

att tullen å spritdrycker ökas i samma proportion.

Herr *von Strokirch* har uti en särskild, af utskottet uti dess betänkande, n:o 2, behandlad och af Riksdagen redan afslagen motion, n:o 18, föreslagit, att den af Kongl. Maj:t för år 1895 föreslagna tilläggsbevilling måtte utbytas mot en förhöjd tull å tobak eller accis derå eller mot beskattning af maldrycker.

Med anslutning till detta förslag hemställer motionären i sin nu förevarande motion, n:o 19,

att Riksdagen ville åsätta en förhöjd tull å tobak eller ock en lämplig accis å förbrukningen deraf.

Herr *Samzelius* föreslår,

att Riksdagen beslutar, att tullen må höjas å kaffe till 26 öre och å brändt kaffe samt kaffesurrogat, alla slag, till 35 öre, allt för 1 kilogram, eller till samma belopp som före år 1889, samt hos Kongl. Maj:t anhåller, att detta beslut måtte, så snart ske kan, få träda i gällande kraft.

Sistbemälda motionär erinrar, hurusom genom tulltaxan den 18 juni 1888, hvilken i allmänhet skulle lända till efterrättelse från och med den 1 juli samma år, tullen å kaffe, som förut var bestämd till 26 öre för 1 kilogram, blef från och med år 1889 nedsatt till 12 öre för samma vikt, i sammanhang hvarmed tullen å brändt kaffe samt å alla till kaffesurrogat användbara brända växter från och med samma tid nedsattes från 35 öre till 20 öre för 1 kilogram, samt hurusom i nu gällande tulltaxa denna nedsättning i tullen är bibehållen, dock så att brändt kaffe och kaffesurrogat af alla slag numera draga samma tull eller 20 öre för 1 kilogram. Motionären anser att den hufvudsakliga anledningen till den betydliga tullnedsättningen varit, att man, den tiden nedsättningen egde rum, på fullt allvar i allmänhet fruktade, att statsinkomsterna genom de höjda skyddstullarne skulle så ymnigt inflyta, att verklig förlägenhet skulle uppstå för deras ändamålsenliga användande, till följd hvaraf åter fråga kunde uppkomma, om icke skyddstullarne endast af denna anledning borde nedsättas. I det förändrade läge, hvori vi nu befunde oss, hade emellertid motionären för sig uppkastat den frågan: »är det lämpligt, är det klokt att statsverket fortfarande beröfvas den betydliga inkomst, som kunnat dit ingå, derest kaffetullen icke i en hastig vändning blifvit så betydligt nedsatt?»

»Som bekant är — fortsätter motionären — härleder sig behovet af ökade inkomster till väsentlig del från de beslut, som vid 1892 års urtima riksdag blifvit fattade. Då jag sjelf i hufvudsak biträdt dessa beslut, kan det naturligtvis icke vara min afsigt att derom uttala något klander, ehuru det fortfarande synes mig något egendomligt att, för fullgörande af en medborgerlig pligt sådan som bevaringsöfningarna

Sverige, som dock icke är känt för sin rikedom, skall slösa med en dagaflöning så stor att, så vidt jag känner, icke något annat land i detta afseende kan täfla med vårt eget. Derom är dock nu icke fråga, utan det gäller att på det lämpligaste och minst tryckande sätt anskaffa de medel, hvilka af nyssnämnda äfvensom af andra anledningar oundgängligen krävas. I detta hänseende har Kongl. Maj:ts regering följt den finansplan, som antages hafva blifvit af urtima Riksdagen pröfvad och faststald. Så kan det väl vid första påseende förefalla. Faktiskt har dock denna plan aldrig varit föremål för någon verklig granskning af Riksdagen i sin helhet. Endast utskottets hemställanden eller s. k. klämmor hafva nemligen blifvit granskade och i allmänhet af Riksdagen godkända. Utskottets motivering, som i afskrift influtit i Riksdagens skrifvelse, har deremot knappast varit föremål för diskussion, än mindre för formliga beslut. Vid sådant förhållande synes det mig, som skulle man vid denna motivering fästa större afseende, än den i sjelfva verket förtjenar. För öfrigt vågar jag uttala den kanske nog djerfva uppfattningen, att i en fråga af förevarande beskaffenhet, der det gäller att vid olika tillfällen på det lämpligaste sätt anskaffa nödiga medel, en senare Riksdag alldeles icke är bunden af de uttalanden, som skett vid en föregående, så mycket mindre som personer och åsigter inom riksdagen ständigt äro vexlande, och fullständig stabilitet i detta hänseende icke ens vore önskvärd.

En höjning af kaffetullen till åtminstone det belopp, hvartill densamma före den senaste nedsättningen uppgick, synes mig vara att långt föredraga framför den i utsigt ställda förnyade tilläggsbevillningen, hvilken från många håll framkallar verkligt bekymmer. Vid ett ytligt påseende framkastas hos oss ständigt det påstående, att vår bevilling, jemförd med flera andra länders, är ganska billig, äfven om den genom tillägg fördubblas, men man glömmer härvid de oerhörda summor, som för kommunala behof hos oss efter samma grund uttaxeras och hvilka i de flesta andra länder, derest de icke af staten bestridas, efter helt andra grunder utgå. Den höjda kaffetullen skulle äfven framför tilläggsbevillningar ega det företräde, att, om densamma, såsom lämpligt synes, genast eller utan dröjsmål infördes, statskontorets behof af kassaförstärkning derigenom skulle i icke ringa grad förminsкас, och ränteutgiften för ett eljest sannolikt erforderligt ökad förlagskapital undvikas. Det är nemligen hos oss en egendomlighet, som icke återfinnes i något annat land, att för en del utgifter, hvilka skola bestridas under sjelfva budgetsåret, anvisa inkomster, hvilka först året derpå skola inflyta. Bland sådana inkomster är äfven tilläggsbevillningen. Och då de ut-

gifter, hvilka dermed skola bestridas, i regeln måste verkställas under budgetsåret, ofta nog under dess början, ligger häri uppenbart en af anledningarna till statskontorets på senare tiden mer och mer framträdande behof af kassaförstärkning.

Slutligen vill jag, för att söka lugna dem, hvilkas uppgift det är att städse föra talan för det s. k. »småfolket», hvars bästa jag sjelf äfven lifligt önskar, meddela den upplysning, att i Frankrike, der småfolket har rikligt tillfälle att genom den allmänna rösträtten inverka på lagstiftningen, tullen för kaffe är bestämd till 1 krona 12 öre för 1 kilogram, eller till jemnt 1 krona högre än hos oss, samt att, det oakadt, man kan på ett kafé i Paris få sig serverad en kopp kaffe till ungefär samma pris som i Stockholm.»

Herr *Wærn* föreslår i sin motion

att Riksdagen måtte höja tullen på kaffe från 12 till 26 öre per kilogram;

höja tullen på kaffe, brändt, och kaffesurrogat, från 20 till 34 öre per kilogram;

nedsätta tullen på socker, raffineradt, från 33 till 28 öre per kilogram;

nedsätta tullen på socker, oraffineradt, till färgen icke mörkare än n:o 18, likaledes från 33 till 28 öre per kilogram; samt

nedsätta tullen å socker, oraffineradt, till färgen mörkare än n:o 18, från 23,5 till 19 öre;

hvarjemte han öfverlemnar åt bevillningsutskottet att taga i öfvervägande, huruvida i samband härmed någon nedsättning bör göras i tullen å sirup.

Till stöd för sitt förslag anför motionären:

»Vid det förhållande att, under det att statsverkets behof att till bestridande af betydligt ökade statsutgifter erhålla deremot svarande ökade inkomster blifvit allt mera känbart, den väsentligaste af de tillgångar, öfver hvilka statsverket disponerar, nemligen tullmedlen, i stället för att såsom vanligt med ökad folkmängd tilltaga, tvärtom under de senaste åren betydligt minskats, måste det för Riksdagen vara af vigt att utfinna de dertill verkande orsakerna och att, om sådant är med andra intressen förenligt, vidtaga åtgärder deremot.

I detta afseende vill jag fästa uppmärksamhet å förhållandet med två å de väsentligaste finanstullarne, nemligen de å kaffe och socker. Hvad sockret angår, torde ännu viktigare skäl än statsinkomsternas höjande tala för förändring af tullen derå.

När vid 1879 års riksdag statsverkets trängande behof föranledde

höjning af tullsatserna från de under flera år derförut varande för raffineradt socker 11 kronor 60 öre per centner, för oraffineradt mörkare 8 kronor per centner och för kaffe 10 öre per skålpund till respektive 14 kronor per centner, 10 kronor per centner och 11 öre per skålpund, var detta i förhållande till då uppgifna värden förhöjning

för raffineradt socker från	44 till 53	procent,	
» oraffineradt mörkare från	36 » 45,5	»	och
» kaffe från	17 » 19	»	.

Sockertullen har sedan dess ej undergått annan förändring än förvandlingen från per centner 14 kronor och 10 kronor till per kilogram 33 öre och 23,5 öre, men kaffetullen nedsattes vid 1888 års riksdag från 26 öre per kilogram, hvartill den från 11 öre per skålpund blifvit förvandlad, till 12 öre per kilogram eller från 16 till 7 procent af då uppgifna värde. Tullsatserna å socker äro således allt sedan 1879 till siffran egentligen bibehållna, men i deras förhållande till värdena har genom prisfall en betydande förändring inträdt.

De 1879 uppgifna prisen voro för raffineradt socker kronor 26: 40 och för oraffineradt mörkare kronor 22 per centner, d. v. s. för raffineradt 62,3 öre och för oraffineradt 51,8 öre per kilogram, men voro i beräknadt årligt medeltal för åren

1881—1885 för raffineradt	48,6 öre	och för oraffineradt	40,8 öre	per kg.
1886—1890 » »	38,5 » »	» »	32,9 » »	»
samt år 1891 » »	35 » »	» »	28,5 » »	»
och » 1892 » »	37 » »	» »	28,5 » »	»

hvarå tullen utgör 90 och 80 procent.

Prisfallet på sockret och nedsättningen i tullen på kaffet hafva — antagligen i förening med andra omständigheter, om hvilka här icke är fråga — föranledt en högst betydligt ökad förbrukning af dessa varor. I det af komiterade för hvitbetssockertillverkningens beskattning afgifna betänkande beräknas förbrukningen af raffineradt socker för åren 1883—1890, och af denna beräkning framgår, att i årligt medeltal förbrukningen var

1883 (1882—84)—1886 (1885—87)	tons	40,603
men 1887 (1886—88)—1890 (1889—91)	»	46,688

Årliga införseln af kaffe var i medeltal åren 1881—1884 tons 13,553 och 1885—1888 tons 13,894, men, sedan tullnedsättningen inträdt, i medeltal åren 1889—1892 tons 16,028.

Statsverkets förlust på beskattning af kaffeförbrukningen står i direkt

förhållande till tullnedsättningen, men förlusten på beskattning af sockerförbrukningen i landet har uppkommit genom det skydd, som lemnats hvitbetssockertillverkningen. Beskattningen derå utgår, såsom bekant, efter vigten af afverkade betor med beräkning af visst utbyte råsocker af 100 kilogram betor och en på detta utbyte bestämd andel af tullen å från utlandet infördt råsocker. Till dess att vid sistlidne riksdag beslöts förhöjning i beräkning af utbytet, var detsamma bestämdt till blott 6,25 kilogram af 100 kilogram hvitbetor, och den andel af råsockertullen, som i beskattning skall utgöras, var från 1879 till 1891 två femtedelar, men blef sistnämnda år höjd till hälften. Vid beräkning af den förlust, statsverket lidit och fortfarande lider genom bestämmningarna i afseende på beskattningen af sockerförbrukningen, bör således från det belopp, med hvilket tullinkomsterna å socker minskats, afdragas de belopp, som genom hvitbetssockertillverknings-skatten influtit. Till följd af den så betydligt ökade förbrukningen af socker utvisar en jämförelse mellan den inkomst, statsverket genom beskattning derå under föregående och under senaste tidsperioder erhållit, föga förändring. Å kaffeinförseln var tullinkomsten i medeltal

åren 1884—88 årligen	kr. 3,621,053: —
men 1889—93 (för hvilket sistnämnda år jag beräknat den efter generaltullstyrelsens månadsuppgifter) »	1,953,234: —
Således minskning i medeltal per år af	kr. 1,667,819: —

Men om man beräknar hvad den å nuvarande förbrukning skulle med den 1888 gällande tullsats hafva utgjort, blir skilnaden mycket större. Å införseln 1892, kilogram 15,844,786, skulle den å 26

öre per kilogram hafva utgjort	kr. 4,119,644: —
men har med gällande tullsats blott blifvit	» 1,901,355: —
Minskning å kaffe	kr. 2,218,289: —

Komiterade för beskattning af hvitbetssockertillverkningen beräknade statsverkets minskade inkomst å afverkningsåret

1887—88 till	kr. 1,556,058: —
1888—89 »	» 1,481,293: —
1889—90 »	» 2,472,421: —
1890—91 »	» 3,343,708: —
och 1891—92 till	» 3,590,515: —

med något afdrag för skilnaden mellan infördt och tillverkad sockers renhet.

Vid denna förlust kommer det dock ingalunda att stanna. Komiterade beräkna, att endast i Malmöhus län kan tillverkas 63,900 tons socker eller mer än Sveriges nuvarande årliga behof, men äfven i andra delar af Skåne, i Halland och på Gotland kunna betor med fördel odlas och sockertillverkning uppstå. Komiterade ansågo visserligen, att den af dem föreslagna och derefter af Riksdagen beslutade förhöjningen af utbytesberäkningen skulle undanskjuta anläggandet af nya fabriker, men motsatsen har inträffat. Ifvern att anlägga nya fabriker har aldrig förut varit så liflig, och man hörde under den förflutna hösten ständigt nya sådana omtalas. Med säkerhet uppgifves tillkomsten af nya fabriker vid Svedala, Köpinge och Kristianstad. För anläggning af en dylik fabrik på Gotland är bolag bildadt, och det säges, att den stora spritfabriken vid Karlshamn skall förändras till hvitbetssockerfabrik. Man vet också, att de äldre fabrikerne komma att betydligt öka sina tillverkningar, och då alla dessa tillrustningar till utveckling af en storartad sockerindustri skett redan inu ännu det år förgått, under hvilket den nya beskattningsslagen blifvit antagen, kan man ej undgå att anse dess bestämmelser så gynsamma för utsträckt betodling och derpå grundade fabriksanläggningar, att, hvarhelst naturliga förhållanden medgifva dem, der komma de ock att göras, ända till dess att utsigterna att med fördel kunna afsätta produkterna upphöra. Men när detta kommer att ske, är icke lätt att beräkna, och säkert blir det för dem, hvilka få skäl att frukta en skadlig öfverproduktion, ännu svårare att om dess menliga inverkan öfvertyga dem, som vilja anlägga nya fabriker och vare sig i god tillgång på betor, lätta kommunikationer, billigt bränsle eller andra förhållanden tro sig godt kunna bestå i konkurrens. Uppstår till följd af allt för många fabrikers tillkomst det förhållande, att produkterna icke längre kunna med vinst afsättas, så måste de säljas till underpris, och enär orsaken dertill i så fall icke varit tillfälliga ogynsamma konjunkture, utan verklig öfverproduktion, så kommer förlusten icke att inskränkas till ett eller annat års beräknade vinst, utan fortgår till dess att öfverproduktionen upphör; det vill säga till dess att några fabriker med förlust af det på dem använda kapitalet nedläggas, och de öfriga, likasom de till betodling brukade egendomarne, förlorat större eller mindre del af sitt förutvarande värde. Med andra ord, en kris måste inträffa alldeles så, som af samma anledning skett i flera andra länder, der hvitbetssockerindustrien hastigt upplomstrat.

Det torde åligga statsmagterna att taga dessa förhållanden i betrakta och att om möjligt förebygga de olyckor som hota.

Så snart produktionen öfverstiger det inhemska behofvet, måste af-

sättning för öfverskottet sökas i utlandet, men då försäljning der efter erläggande af en skatt, uppgående till nära eller fulla hälften af värdet, icke kan ske utan stor förlust, är tydligt, att restitution af skatten skall begäras, såsom ock af förenämnda komiterade blifvit antydt.

Skall Riksdagen bevilja sådan restitution? Och kan man deraf vänta förebyggandet af öfverproduktionens olägenheter?

För bifall till restitutionen talar:

att skatten på en vara, som utföres, upphör att vara en konsumtionsskatt på skattskyldige inom landet och blir en produktionsskatt på en särskild klass af industriidkare;

att vägran skulle hindra uppkomsten af en ny exportindustri;

att bränvinstillverkningskatt vid utförsel restitueras.

Emot beviljandet eller emot förhoppningarna på dess gagn förekommer:

att den industri, som skulle grundas på utförsel af socker, svårigen kan i och för sig blifva lönande (Vinst på försäljning i utlandet kan endast i det fall erhållas, att de svenska fabrikanterna skulle kunna tillverka råsockret till lägre kostnad än det pris, som därför i utlandet kan erhållas, men de af komiterade å pag. 60 af deras betänkande uppgifna pris i Sverige 1891 äro i medeltal för trenne fabriker kronor 46: 52 eller närmast dubbelt emot det i bil. 5 angifna priset på tyskt råsocker samma år, i medeltal kronor 24: 60 pr 100 kilogram. Om liknande förhållanden fortfara, kunna de svenska fabrikanterna ej erhålla vinst på försäljning i utlandet under annan förutsättning, än att vinsten på försäljning i Sverige är så hög, att den betäcker icke blott skilnaden mellan dessa tal och derjemte kostnaden att föra det svenska sockret i den utländska marknaden, utan derutöfver medgifver ett lönande öfverskott, hvilket förefaller omöjligt, i synnerhet om man dermed jemför de af sakkunnige, pag. 65 af det nämnda betänkandet, uppgifna tillverkningskostnaderna. Om orsakerna till billigare kostnader i Tyskland säga komiterade, att de tyska framför de svenska tillverkarne njuta förmånen af lägre anläggningskostnad, billigare och dock sockerrikare betor samt sannolikt äfven billigare pris på kol m. m. och lägre arbetslöner);

att med nuvarande beskattningssätt restitution skulle medföra en ganska betydande premiering, hvilken skulle på särskilda fabriker blifva mycket ojemn och för statsverket innebära betydande förluster (Om restitution beviljas innan beskattningssättet förändrats, så skulle den med nu gällande bestämmelser blifva 1 å 2 öre högre pr kilogram för socker tillverkad vid äldre än för sådant från en ny fabrik, och för

dess utbetalning skulle således erfordras icke blott produktionsbevis, utan äfven för hvarje utförd post bevis om fabriken's ålder vid tiden för sockrets tillverkning);

att premiering skulle framkalla missnöje hos främmande magter, hvilka genom en konvention sökt förekomma all sådan och inom sina länder vidtagit åtgärder för dess upphörande, hvadan om Sverige nu medgäfvit dylik, eller ej bestämdt förhindrade dess uppkomst, represalier af dem kunde förväntas (konventionen af den 30 augusti 1888 innehöll, att de förbundna magterna åtog sig att vidtaga sådana åtgärder, att ingen öppen eller fördold premie vid export af socker lemnades, att utförandet häraf skulle underkastas kontroll af en internationel kommission, och att socker från något land, som lemnade premie, skulle uteslutas från införsel till något af de kontraherande magternas länder, antingen genom prohibition eller genom tull till högre belopp än premien. Konventionen blef ej ratificerad, men har dock föranlett inskränkning af premieringssystemet. I Tyskland skall all premiering upphöra den 1 augusti 1897);

att restitution därför icke kan beviljas förr än ett nytt beskattningssätt med stränga kontrollföreskrifter blifvit infördt, och att detta skulle medföra betydande kostnader för såväl fabrikanterna som statsverket;

att vidare, derest det höga sockerpriset till följd af skyddet fortfarande skulle bibehållas för de svenska konsumenterna, men sockret till utländska konsumenter säljas till underpris — sannolikt lägre än tillverkningskostnaden — ett sådant förhållande svårligen kunde undgå att väcka de förras missnöje och stråfvanden till förändring af systemet;

att detta system i allt fall ej kunde förebygga de olyckliga följderna af en fortgående öfverproduktion längre än till den tidpunkt, då förlusten på försäljningen till utlandet uppvägs af förtjensten på försäljningen inom landet;

att derest en kris i följd af öfverproduktion genom restitutionen blott kunde uppskjutas, men ej förebyggas, den — när den inträffade — skulle blifva så mycket svårare och mera ruinerande, som den då skulle träffa flere fabriker och vidsträcktare delar af landet.

Mig förefaller det, som om hvitbetssockerfabrikanterna skulle vara berättigade att på derom gjord framställning vid utförsel erhålla restitution af erlagd skatt, men att detta hvarken kan eller bör beviljas, förr än icke blott ett annat beskattningssätt blifvit antaget, utan äfven det öfverdrifna skyddet blifvit minskadt; och enär öfverproduktion i förhållande till den inhemska förbrukningen redan hotar — kanske redan

inträdt — böra de för den svenska betsockertillverkningen alltför gynsamma förhållanden, som dertill uppmana, icke blott för statsverkets och sockerkonsumenternas, utan jemväl för de nuvarande fabrikanternas och betodlarnes eget intresse, snarast möjligt underkastas revision.

Att vid denna riksdag höja den vid sistlidne riksdag genom lag bestämda tillverkningskatten bör ej ifrågakomma, och skulle dessutom ej gagna konsumenterna. Bättre bör det då vara att genom nedsättning af tullen minska det öfverdrifna skyddet; dock bör äfven dervid den varsamhet iakttagas, att väl tendenserna till öfverproduktion hejdas, men ingalunda vilkoren för fortfarande lönande fabriksverksamhet och betodlingens spridning till de orter, som därför äro naturligen gynsamma, tillintetgöras.

Af sakkunnige och komiterade uppgifvas betprisen i Sverige och Tyskland vara sådana, att de hos oss äro omkring eller fullt 20 procent högre än i sistnämnda land. Att nu nedsätta skyddet till så lågt belopp, att de svenska fabrikanterna ej skulle kunna betala högre pris för de betor de köpa, än hvad de tyska fabrikanterna betala, skulle sannolikt för de förra försvåra möjligheten att erhålla för deras fabriksdrift tillräckliga kvantiteter betor, och alldeles hindra betodling på andra än de fabriker närmast belägna orterna. Betodlingen fordrar, säges det, djupplöjning af jorden och andra förberedelser, hvilka icke kunna blifva lika lönande i ett land, der denna odling är ny, som i ett, der den under en längre följd af år bedrifvits.

Men då man af komiterades betänkande pag. 57 finner, att det var, när 1885, per deciton hvitbetor, höstpriset nedsattes till 1 krona 65 öre och vinterpriset till 1 krona 90 öre, som betodlingen aftog, men att under den period, 1886 till 1889, då med ett mindre undantag höstpriset förblef vid 1 krona 75 öre och vinterpriset vid 2 kronor, kvantiteten afverkade betor ökades från 54,982 till 108,223 tons, eller fördubblades, och att, sedan 1889 höstpriset blifvit satt till 1 krona 85 öre och vinterpriset till 2 kronor 10 öre, afverkningen höjdes till 169,868 tons, eller blott på ett år med 50 procent, så kan man väl antaga, att ett återförande till sistnämnda pris från de vid betänkandets afgifvande mellan 2 kronor 24 öre och 2 kronor 35 öre per deciton vexlande prisen icke skulle hindra fortfarande och ökande af betodlingen.

Om tullen å råsocker nedsattes från 23,5 till 19 öre eller med 4,5 öre pr kilogram, blir hvitbetssockertillverkningskatten 9,5 öre och med beräkning af 9 kilogram utbyte af 100 kilogram betor 8 kronor 55 öre per ton betor, hvilket är 2 kronor 2 öre lägre än den vid sistlidne riksdag för framtida år bestämda skatt. Med lika mycket, som nedsätt-

ningen i tullen, skulle under i öfrigt lika förhållanden sockerpriset nedgå, och då fabrikanten återfår hälften deraf i skattenedsättning, så skulle han för bibehållande af samma vinst, som han förut haft, afdraga den andra hälften eller lika mycket som skattenedsättningen på betpriset. Han måste således nedsätta detta med 20 öre pr deciton eller från förenämnda 2 kronor 24 öre och 2 kronor 35 öre till 2 kronor 4 öre och 2 kronor 15 öre, hvilka pris i allt fall äro högre än de 1889 gällande. Jemför man dem med de af komiterade uppgifna tyska prisen, som i allmänhet äro 1 mark för 50 kilogram eller 1 krona 38 öre per deciton, hvartill i vissa fall kommer, att odlaren utan ersättning återfår affallet, uppskattadt till 13 à 15 öre, så finner man, att de reducerade svenska prisen dock skulle med mer än 10 procent öfverstiga de tyska.

Snarare än att vänta att denna nedsättning skulle minska betodlingen, kan det ifrågasättas, huruvida den kan antagas vara tillräcklig att hejda en fortgående öfverproduktion.

En nedsättning i tullen å råsocker af 4,5 öre per kilogram bör motsvaras af nedsättning i tullen å raffineradt socker, äfvensom i den å oraffineradt, ljusare än n:o 18, af 5 öre eller från 33 till 28 öre per kilogram.

Statsverkets förlust på en införsel liknande den, som förekom 1892, eller i runda tal 6,300,000 kilogram raffineradt och 24,450,000 oraffineradt socker, blefve kronor 1,455,250, hvartill komme minskningen i hvitbetssockertillverkningskatten, som på en afverkning, liknande 1892 års, af 300,000 tons betor skulle göra kronor 606,000; således tillsammans kronor 2,061,250.

På sätt jag i det föregående nämnt, skulle statsverket, om tullen på kaffe 1892 varit lika med den, som 1888 var gällande, på den införsel af kaffe, som 1892 gjordes, haft en ökad inkomst af kronor 2,218,289. Under förutsättning af liknande förhållanden med de, som 1892 egde rum, borde således statsverket på den nedsättning af sockertullen, som ofvan blifvit ifrågasatt, och deremot höjning af kaffetullen till hvad den var 1888, eller från 12 till 26 öre, erhålla ökad inkomst. Det återstår att granska de skäl, hvilka tala för eller emot denna förhöjning.

I de flesta andra länder har till följd af stigande kaffepris förbrukningen af kaffe per individ af befolkningen aftagit, men i Sverige har den betydligt ökat. I den efter affidne Neumann-Spallart benämnda statistiken uppgifves, att kaffeförbrukningen pr individ var

	1880—84	1885—89
i Belgien	kilogram 4,47	kilogram 4,02
» Nordamerikas Förenta stater	» 4,02	» 3,79
» Norge	» 3,65	» 3,48
» Kaplandet	» 3,82	» 3,26
» Sverige	» 2,73	» 3,12
» Schweiz	» 3,22	» 2,79
» Danmark	» 2,83	» 2,56
» Tyskland	» 2,14	» 2,38.

Det är således blott i Tyskland och Sverige, som den tilltagit, och då man tar i betraktande, att förbrukningen af de talrika turisterna i Schweiz och Norge icke i förestående beräkning kunnat andragas, så är tydligt, att svenskarne äro ett af de mest kaffeförbrukande folken. Efter svenska statistiska uppgifter var förbrukningen per individ

1888	kilogram 2,89
1889	» 3,12
1890	» 3,37
1891	» 3,25
och införseln, fördelad på folkmängden	
1893	» 3,30.

Kaffe är en närande och lifvande dryck, hvars begagnande genom vanans magt för flertalet människor blifvit ett behof. Det erkännes derfor villigt, att det ej bör anses såsom en lyxartikel och såsom sådan särskildt beskattas, men lika allmänt bör väl ock erkännas, att öfverdrivet bruk deraf är en lyx och dertill en för helsan skadlig lyx. Så anse läkare det. Det synes då vara riktigt att genom återförhöjning af tullen motverka den ökade förbrukningen och att, såsom i det föregående blifvit föreslaget, genom minskning af beskattningen på en annan förbrukningsartikel, som är lika allmän som kaffet, lemna ersättning åt dem, hvilkas måttliga bruk deraf genom tullförhöjningen blir högre beskattadt.

Om tullen å kaffe höjes från 12 till 26 öre per kilogram, bör den å brändt kaffe och kaffesurrogat höjas från 20 till 34 öre pr kilogram eller, om man anser det 1888 gällande förhållandet rättare afvägdt, till 35 öre.

För statsverket medför omflyttning af beskattning på förbrukning af socker till beskattning på förbrukning af kaffe den med en växande befolkning allt framgent tilltagande fördel, att hela beskattningen på

kaffet tillfaller statsverket, då deremot inkomsten af sockerbeskattningen fortfarande minskas, i den mån den inhemska hvitbetssockertillverkningen ökas.»

Utskottet har uti sitt betänkande, n:o 21 af denna dag, angående hvitbetssockertillverkningsafgiften, haft tillfälle att, med begagnande af en af chefen för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå afgifven promemoria, ytterligare fullständiga de af herr Wærn i hans motion lämnade uppgifter; och bereder det sålunda kompletterade materialet möjlighet att bilda sig en någorlunda riktig föreställning angående den statsinkomst, som för innevarande och nästkommande år kan vara att påräkna af den inhemska sockerproduktionen och af importen af kolonialsocker. Utskottet har kommit till det resultat, att endast en jemförelsevis obetydlig import af kolonialsocker är att förvänta under år 1895, hvadan beloppet af tullsatserna för socker under nästa statsregleringsperiod har sin hufvudsakliga betydelse såsom bestämmande för skyddet för hvitbetssockertillverkningen. Utskottet, har i sitt förenämnda betänkande uttalat, att det ej anser sig kunna förorda, att Riksdagen redan nu vidtager några förändringar i föreskrifterna om beskattningen å nämnda tillverkning, men funnit sig böra förorda en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida och i hvad mån ändring i gällande bestämmelser angående beskattningen af hvitbetssockertillverkningen samt ändring i dermed sammanhängande förhållanden erfordras i och för vederbörligt tillvaratagande af statsverkets finansiella intressen. Under sådana förhållanden anser utskottet, att herr Wærns motion, i hvad den afser en nedsättning af tullsatserna för artikeln socker, ej bör vinna Riksdagens godkännande.

På grund af den betydliga minskning såväl i de för innevarande år påräknade som i de för nästa statsregleringsperiod påräknelige tullinkomster, hvilken framkallas genom nyssberörda ökning i den inhemska hvitbetssockerproduktionen och som endast delvis motväges af ökningen i statsverkets inkomst af hvitbetssockertillverkningsafgiften, ser utskottet sig nödsakadt att, oaktadt icke obetydliga nedsättningar redan af Riksdagen beslutits uti de af Kongl. Maj:t föreslagna statsutgifterna, föreslå Riksdagen att höja någon af de s. k. finanstullarna för att bereda erforderliga medel till statsutgifternas betäckande, och anser utskottet, i likhet med herr Wærn, att för berörda ändamål en höjning af tullen på kaffe och kaffesurrogat i första rummet bör ifrågakomma. Med

afseende på höjningens storlek har utskottet, i betraktande af förhandenvarande behof för statsverket, ansett en höjning af tullen å kaffe från 12 öre till 25 öre pr kg och å kaffe, brändt, och kaffesurrogat från 20 öre till 35 öre vara lämpligt afpassad.

Ej mindre för att förebygga en genom spekulation stegrad import af ifrågavarande artiklar under tiden, innan tullförhöjningen kan inträda, än äfven för att bereda statsverket den ytterligare tillgång för innevarande år, som, utöfver redan anvisade inkomster, kan finnas erforderlig, synes det vara af största vigt, att, derest hvad utskottet nu föreslagit vinner Riksdagens bifall, Riksdagens beslut snarast möjligt bringas till verkställighet. Under nämnda förutsättning torde därför befinnas lämpligt, att Riksdagen, i sammanhang med beslutets öfverlemnande, hos Kongl. Maj:t gör framställning i sådant syfte.

Vid bifall till utskottets nu framställda förslag torde icke någon annan af de s. k. finanstullarne behöfva höjas. Någon ökad tobaksbeskatning i vare sig en eller annan form torde således ej böra ifrågakomma; och detta så mycket mindre som åtminstone en höjning af tullen å denna artikel icke gerna numera kan vidtagas utan en föregående utredning af frågan om en eventuel beskattning å den inhemska tobaksodlingen i samband med tullförhöjningen. Hvad den föreslagna höjningen af tullen å spritvaror beträffar, saknas naturligtvis skäl till en sådan åtgärd, i händelse Riksdagen i enlighet med utskottets hemställan afslår de väckta förslagen om höjning af bränvinstillverkningsafgiften.

På grund af hvad sålunda anfördt blifvit, hemställer utskottet:

1:o) att tullen å kaffe måtte höjas från sitt nuvarande belopp, 12 öre, till 25 öre samt tullen å kaffe, brändt, och kaffesurrogat, alla slag, från sitt nuvarande belopp, 20 öre, till 35 öre, allt per kilogram räknadt;

2:o) att, för den händelse Riksdagen bifaller utskottets hemställan under n:o 1 här ofvan, Riksdagen äfven måtte besluta, att de förhöjda tullsatserna för kaffe och kaffesurrogat skola jemväl under innevarande år, såsom tilläggsafgifter till den förut beslutade tullbevillningen, utgöras från den tid, som af Kongl. Maj:t bestämmes, samt i skrifvelse till Kongl. Maj:t, jemte meddelande af sitt sålunda fattade beslut, anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes så fort ske kan förordna om beslutets trädande i kraft;

3:o) att herrar Samzelius' och Wærns motioner, den sistnämndes i hvad densamma afser tullen å kaffe och kaffesurrogat, måtte anses besvarade genom utskottets nu gjorda hemställanden;

4:o) att herr Wærns motion, i hvad densamma afser tullsatserna för socker, icke måtte bifallas;

5:o) att herr von Strokirchs ifrågavarande motion icke måtte bifallas; samt

6:o) att icke heller herr Larssons förevarande motion, i hvad densamma afser tullbevillningen, måtte vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 27 april 1894.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservation

af herr *Jansson* i Krakerud.

Herr *Söderberg* har anhållit få antecknadt, att han icke deltagit i behandlingen af de i detta betänkande omförmälda frågor.

Tillägg

till

Bevillningsutskottets betänkande n:o 20.

Mot nämnda betänkande har anmälts reservation af herr *G. Ericsson* från Stockholm.